



Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi - Journal of Social Sciences
Cilt/Volume: 2007-2 Sayı/Issue: 15

ÖZEL EĞİTİMİN ÖNCÜLERİNDEN PROF. DR. YAHYA ÖZSOY'UN ÇALIŞMALARI

Yrd. Doç. Dr. Atilla CAVKAYTAR*

Bu yazıyı Prof. Dr. Yahya ÖZSOY hocamızın son Yüksek Lisans öğrencilerinden biri olmanın verdiği cesaretle kaleme aldım. ÖZSOY hocamızın çalışmaları dendiğinde konu bana çok geniş geldi. Çünkü ÖZSOY hocamızın el atmadığı konu, çalışmadığı alan çok az. Köy öğretmenliğiyle başlayan eğitimcilik yaşamı emekli öğretim üyeliği ile tamamlandı. Yaşamının son dönemlerine kadar akademik çalışmaların içinde olan ÖZSOY hocamız, rahatsızlığından kısa bir süre öncede yine bir bilimsel kongreye katıldı.

Prof. Dr. Yahya ÖZSOY, 1926 yılında Eskişehir'in bozkırında küçük bir köy olan Aktepe Köyü'nde doğdu. Köy Enstitülü olmanın gururunu, onurunu ve ayrıcalığını yaşamı boyunca taşıyabilen örnek öğretmen ÖZSOY ilk ve orta öğrenimini Çifteler Köy Enstitüsü'nde tamamladı.

Öğretmenlik yaşamına köy öğretmeni olarak başlayan ÖZSOY üç yıl köy öğretmenliği, 6 yıl gezici başöğretmenlik görevlerinde bulundu. 1954 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü Özel Eğitim Bölümü'nü tamamlayarak Türkiye'nin ilk özel eğitimcileri arasında girdi. Özel Eğitim Bölümü'nü bitirdikten sonra da işitme engelliler okullarında (o dönemdeki adıyla sağır okulu) öğretmenlik, ilköğretim müfettişliği, kuruluş aşamalarında da çok önemli katkılar getirdiği rehberlik araştırma merkezi uzmanlığı ve yöneticiliği görevleri yaptı. 1963 yılında A.B.D. George Peabody College for Teachers' da Lisans (B.S.); 1964 yılında aynı kurumda Yüksek Lisans (M.A.) derecelerini aldı. Daha sonra 1971 yılında Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi'ne öğretim görevlisi olarak atandı. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde 1975 yılında Doktora yapan ÖZSOY, 1979 yılında "Üniversite Doçenti", 1988 yılında Profesör oldu. 1981 yılında Anadolu Üniversitesi'ne atanan ÖZSOY 1993 yılına kadar bu üniversitede görev yaptı. 1993 yılında Abant İzzet Baysal Üniversitesi'ne atanan ÖZSOY, bu üniversitede ilk iş olarak özel eğitim bölümünü kurdu, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dekanlığı yapan ÖZSOY, daha sonra son görev yeri olan Abant İzzet Baysal Üniversitesi

* Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü

Rektör Yardımcılığı'na atandı.

Prof. Dr. Yahya ÖZSOY 1964-1996 yılları arasında başta Milli Eğitim Bakanlığı olmak üzere ondan fazla bakanlık ve kuruluşun eğitim çalışmalarında öğretim üyesi olarak, ÖSYM-AGB' de Danışman olarak görev yapmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü'nde Şube Müdürlüğü, Devlet Personel Dairesi Şube Müdürlüğü gibi birimlerde de yöneticilik yapmıştır. Bunların yanında, Türkiye Körler Vakfı (Kuruculuk, Danışmanlık, Yönetim Kurulu Üyeliği, Genel Başkan Yardımcılığı, Genel Başkanlık), Türkiye İşitme ve Konuşma Rehabilitasyon Vakfı (mütevellit), Türkiye Okul Öncesi Eğitimini Geliştirme Derneği, Eğitim Araştırmaları Derneği gibi, alanıyla ilgili gönüllü kuruluşlarda da etkin olarak görev yapmıştır.

Üniversitelerde öğretim üyeliğinin yanısıra yönetim görevleri de üstlenmiş olan Prof. Dr. Yahya ÖZSOY sırasıyla; Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Bölümü Başkanlığı, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Eğitim İletişimi ve Planlaması Bölüm Başkanlığı, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Başkanlığı, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Ankara Bürosu Temsilciliği, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dekanlığı ve son olarak da Abant İzzet Baysal Üniversitesi Rektör Yardımcılığı görevlerini yürütmüştür.

KİTAPLARI

Prof. Dr. Yahya ÖZSOY 1968 yılında yürürlüğe giren ve uzun yıllar ilköğretimde kullanılan İlkokul Programının öğretmenler tarafından uygulanabilirliğini arttırmaya dönük çalışmalar yapmıştır. Bu çalışmaların ilk ürünleri olarak da 1968 ve 1969 yıllarında “Yeni İlkokul Programını Nasıl Uygularım?” adlı kitabını yayınlanmıştır. Ankara’da yayınlanan bu kitap öğretmenlere 1968 ilköğretim programının uygulanmasında rehber olmuştur. Öğretmenlere yönelik rehber kitapların önemi ve gereğini her zaman hisseden ÖZSOY 1968 yılında “Öğrencileri Tanıma Teknikleri” ve 1969 yılında “Eğitimde Gruplama ve Grupla Çalışma Teknikleri” adlı kitaplarıyla öğretmenlere önemli bir katkı sağlamıştır.

ÖZSOY sadece ilköğretim öğrencilerine ve öğretmenlere rehber olmakla kalmamış, 1979 yılında yayınladığı “Yükseköğretim Öğretim Öğrencileriyle, Yükseköğretim Çıkışlıların Yeniden Üniversitelerarası Seçme Sınavına Girme Sorunları” adlı kitabı ile dönemin önemli sorunu olan yükseköğrenime giriş sistemini de değerlendirmiş, öneriler getirmiştir.

ÖZSOY 1980’de “Üniversitelerarası Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavlarında Yabancı Dil Sınavının Yeri” ve “Özürlü Adayların Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavlarındaki Durumları” konulu kitaplarını yayınlamak üzere yüksek öğretime öğrenci seçiminde gördüğü sorunları da paylaşmıştır. Özellikle özürlü adayların öğrenci seçme ve yerleştirme sınavlarında durumlarını ortaya koyan ÖZSOY özürlü gençlerin yüksek öğrenime girişlerinde alınacak önlemlerle ilgili önemli bir temel oluşturmuştur.

Bu çalışmalarının yanı sıra ÖZSOY Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi'nin kuruluşu ve gelişmesinde de önemli katkılar getirmiştir. Fakültenin ilk televizyon yayınlarında "Nasıl Çalışalım" konulu televizyon programları yapmış, Fakültenin programlarında yer alan birçok dersin kitabında editör ve ünite yazarı olarak görev almıştır.

Genel eğitim ve yüksek öğrenimle ilgili önemli katkılar getiren ÖZSOY 1971 yılında özel eğitim alanında çok önemli bir başvuru kaynağı olan "Konuşma Özürlüler" kitabını yayınlamıştır. Yine özel eğitimde bir ilk olan "Özel Eğitime Giriş" kitabını alanın öncülerinden Mithat ENÇ ve Doğan ÇAĞLAR ile 1975 yılında yayınlamıştır. Uzun yıllar özel eğitim öğretmenliği sertifika programlarında kaynaklık eden bu kitap pek çok baskı yapmıştır. Bu kitaptan sonra yine özel eğitime öğretmen yetiştirme ve sertifika programlarında önemli bir kaynak olan "Özel Eğitime Giriş" kitabını Mehmet ÖZYÜREK ve Süleyman ERİPEK'le birlikte yazmıştır.

Konuşma özürlü çocuklar kitabından sonra özel eğitim alanında önemli yeri olan "İşitme Engellilerin Eğitimi" ve "Üstün Yetenekli Çocuklar ve Eğitimleri" adlı kitaplarıyla bu alanların Türkiye'de gelişmesine önemli katkıları olmuştur. Bu çalışmalarının yanı sıra ÖZSOY'un üzerinde uzun yıllar çalıştığı "Hızlı Okuma Teknikleri" kitabı 2000 yılında yayınlanabilmiştir. Bilgi toplumu olma yolunda ilerlemenin okumakla mümkün olduğunu gören ÖZSOY pek çok kişiye kurs ve seminerlerle hızlı okuma teknikleri kazandırmıştır.

Gerek genel eğitimde gerekse özel eğitimde pek çok ilklere imza atan ÖZSOY, yazdığı kitaplarıyla eğitimcilere de önder olmuştur. Bugün de kitaplarına halen atıflar yapılmakta ve eserleri kütüphanelerde aranan kitaplar arasında yer almaktadır. ÖZSOY yazdığı kitapların yanı sıra pek çok kitabın ortaya çıkmasında da cesaretlendirici ve öncü olmuş bir bilim insanıdır.

MAKALELERİ

ÖZSOY'un öğretmen ve bilim insanı olarak çalıştığı dönemlerde pek çok makalesi yayınlanmıştır. Makalelerini genellikle Eğitim Bilimleri, Özel Eğitim ve Uzaktan Eğitim alanlarında yazmıştır. ÖZSOY 1981 yılında "UNESCO Önerilerinin Işığında Türkiye'de Özel Eğitimin Görünümü" adlı makalesini yayınlamaya Türkiye'de özel eğitim alanının çok sınırlı olarak ele alındığı bir dönemde önemli bir durum saptamasında bulunmuştur. Yine 1989 yılında UNESCO raporlarında kullanılması amacıyla "Special Education in Turkey in Reference to UNESCO Experts Report" adlı makalesini yayınlamıştır. ÖZSOY bu makalesiyle özel eğitim alanının bir uzmanı olarak, Türkiye'de ve Dünya'da Türkiye'deki özel eğitim uygulamalarıyla ilgilenenlere kaynak oluşturmayı amaçlamıştır.

Makalelerinin çoğunluğu Anadolu Üniversitesi dergilerinde yayınlanan ÖZSOY, okuma yetersizliği, üstün yetenekli çocukların eğitimi, yetişkin eğitimi, uzaktan öğretim uygulamaları ve televizyonun eğitimde kullanımı gibi farklı konularda makaleler yazmıştır.

TEZLER

Lisansüstü çalışmalarıyla da Türk eğitim dünyasına pek çok ismi kazandıran ÖZSOY 5 Yüksek Lisans tezi, 6 doktora tezi yönetmiştir. ÖZSOY zihin engellilerin eğitimi, işitme engellilerin eğitimi, okulöncesi eğitim ve uzaktan eğitim konularında yaptırdığı lisansüstü tezlerle bu alanların gelişimine önemli katkılar getirmiş, pek çok bilim adamının yetişmesine öncülük etmiştir.

Bu yazı Prof. Dr. Yahya ÖZSOY'un ulaşılabilen çalışmaları ile derlenmiştir. Prof. Dr. Yahya ÖZSOY, doktora ve doçentlik tezleri dâhil 5 araştırma, 15 kitap ve 60'tan fazla makale olmak üzere 80'i aşan yayına sahiptir. Prof. Dr. Yahya ÖZSOY 1962-1996 yılları arasında (dördü yurtdışında, biri yurtiçinde) beşi uluslararası olmak üzere yirmiyi aşkın bilimsel toplantıya katılmış, çoğunda bildiri sunmuştur. Ayrıca değişik bakanlık ve kamu kuruluşlarının şura ve yüksek danışma kurullarında görev almıştır. Son olarak görev yaptığı Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nden emekli olan Prof. Dr. Yahya ÖZSOY'un araştırmaları, makaleleri, kitapları ve bildirileri ülkemizde eğitim bilimleri alanında etkileri görülen ve sıkça başvurularak referans verilen yayınlar durumundadır.

Her yönüyle örnek bir yaşam ve örnek bir bilim insanı olan ÖZSOY, vasiyeti üzerine doğduğu köyde toprağa verildi. Böylece, ÖZSOY'un 1926 yılında Eskişehir'in Aktepe Köyü'nde başlayan yaşam öyküsü 1996 yılında yine köyünde son buldu. Saygı ile anıyoruz.

PROF. DR. YAHYA ÖZSOY' UN ESERLERİ

Not: Eserlerin sadece ilk baskılarına yer verilmiştir. Eserler tarihsel akışın görülebilmesi açısından alfabetik sıralama değil, tarih sıralamasına göre verilmiştir.

KİTAPLAR

- ÖZSOY, Yahya. (1968). *Yeni İlkokul Programını Nasıl Uygularım*. Ankara: Temel Eğitim Kitapları Öğretmen Serisi, 4.
- ÖZSOY, Yahya. (1968). *Eğitimde Öğrencileri Tanıma Teknikleri*. Ankara: Temel Eğitim Kitapları Öğretmen Serisi 1.
- ÖZSOY, Yahya. (1969). *Eğitimde Gruplama Ve Grupla Çalışma Teknikleri*. Ankara: Temel Eğitim Kitapları, Öğretmen serisi 3.
- ÖZSOY, Yahya. (1971). *Konuşma Özürlü Çocuklar Ve Eğitimi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları No: 21.
- ENÇ, Mithat, Yahya ÖZSOY ve Doğan ÇAĞLAR. (1975). *Özel Eğitime Giriş*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları No: 49.
- ÖZSOY, Yahya & BAYATA, Nazım. (1979). *Yükseköğretim Öğrencileriyle Yükseköğretim Çıktılıkların Yeniden Üniversitelerarası Seçme Sınavına Girmeleri Sorunu*. Ankara: Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi. Araştırma Geliştirme ve Proje Birimi.

- ÖZSOY, Yahya & BAYATA, Nazım. (1980). Üniversitelerarası Seçme Sınavında Yabancı Dil Sınavının Yeri. Ankara: Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi.
- ÖZSOY, Yahya. (1982). *Konuşma Özürlü Çocuklar Ve Eğitimleri*. Genişletilmiş 2. Basım. Eskişehir: İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi yayınları; no. 244/164. İletişim Bilimleri Fakültesi yayınları; no. 4.
- ÖZSOY, Yahya & GÜRKAN, Nilgün. (1985). Özürlü Adayların Öğrenci Seçme Ve Yerleştirme Sınavlarında Durumları. Ankara: ÖSYM Araştırma Geliştirme Birimi.
- ÖZSOY, Yahya. (1985). *İşitme Engellilerin Eğitimi*. Ankara: Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı yayınları; 359. Yardımcı ve kaynak kitaplar dizisi; 20.
- ÖZSOY, Yahya. (1987). *Türk Eğitim Sistemi Ve Yönetimi*. (Ed. Ayhan Hakan). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.
- ÖZSOY, Yahya, ÖZYÜREK, Mehmet, ERİPEK, Süleyman. (1988). *Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar: Özel Eğitime Giriş*. Ankara: Karatepe Yayınları.
- ÖZSOY, Yahya. (1990). *Türk Dili 1-10. Üniteler*. (Ed. Turhan Baraz). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.
- ÖZSOY, Yahya, SALDIROĞLU, Hayrinüşa & SEVER, Mehmet. (1991). *Üstün Yetenekli Çocuklar ve Eğitimleri: Ön Raporu*. Ankara: MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Dairesi Başkanlığı.
- ÖZSOY, Yahya & AKÇAMETE, Gönül (2000). *Hızlı Okuma Teknikleri*. Ankara: Ecem Yayıncılık, 2000

MAKALELER

- ÖZSOY, Yahya. (1981). "UNESCO" Önerilerinin Işığında Türkiye'de Özel Eğitimin Görünümü. *Kurgu*, 4, 382-397.
- ÖZSOY, Yahya. (1984). Okuma Yetersizliği. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 17-20.
- ÖZSOY, Yahya. (1984). Sınıfı Tanıma-Gereksinme Saptama. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 21-28.
- ÖZSOY, Yahya (1984). Üstün Yetenekli Çocuklar ve Eğitimleri. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 1(1), 29-33.
- ÖZSOY, Yahya. (1986). Okuma Yetersizliği. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 121-135.
- ÖZSOY, Yahya (1986). Özel Eğitimde Denetim, *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 137-148.
- ÖZSOY, Yahya. (1987). Okul Sonrası Yaşamda Okuma. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2(1), 93-99.
- ÖZSOY, Yahya & GÖKDAĞ, Dursun. (1987). Televizyon Öğretmenliği. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2(1), 123-139.
- ÖZSOY, Yahya. (1989). Special Education in Turkey in Reference to

UNESCO Experts Report. *Kurgu*, 5, 303-317.

ÖZSOY, Yahya. (1990). İlköğretimde Özel Eğitim. *Özgün Eğitim*, 1, 9-12.

ÖZSOY, Yahya. (1990). Uzaktan Eğitim Teknolojisinin Eğitimde Kullanılması. *Kurgu*, 7, 475-491.

ÖZSOY, Yahya. (1992). Milli Eğitim ve İlköğretim Amaçlarında, III. Sınıfların Türkçe Programında, Öğrenci ve Öğretmen Kaynaklarında İletişim Eğitimi. *Kurgu*, 11, 191-221.

YÖNETTİĞİ TEZLER

GÖKDAĞ, Dursun (1985). *Uzaktan Öğretimde Basılı Materyaller*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

ÜSTÜNOĞLU, Ülkü (1986). *Okul Öncesi Öğretmenlerin Uzaktan Öğretim Yöntemi İle Yetiştirilmesine Yönelik Program Modeli*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

ÜNLÜ, Sezen. (1986). *İşitme Engelli Çocukları Olan Ailelerin Uzaktan Öğretim İle Eğitilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

TUNÇKAN, Ergun. (1987). *Grafik İletişiminde Sosyo-Ekonomik Değişkenlerle Güdü Kaynakları Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

GÜÇHAN, Naci (1987). *Sistem Yaklaşımı İle Televizyon Eğitim Program Yapımı*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

KARABAŞ, Ali Rıza.(1989). *Hizmet İçi Eğitim Programlarının Değerlendirme Durumları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

TEKİN, Şükran. (1990). *Televizyon Reklamlarının İletişim Amaçları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

KÖKEN, Cavit. (1990). *Geri Zekâlıların Devinim Özellikleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

KACARGİL, Mehmet Günay. (1990). *İşitme Özürlülerin Eğitiminde İşitme Cihazı Kullanımı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

CAVKAYTAR, Atilla (1990). *Ankara Eğitilebilir Çocuklar İş Okulu Öğrencilerinin İş Eğitimine Yönelik Tutumları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

GÜRSEL, Oğuz. (1993). *Zihinsel Engelli Çocukların Doğal Sayıları Gerçek Nesnelere Kullanarak Eşleme, Resimleri İşaret Ederek Gösterme*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

KAYNAKÇA

AKÇAMETE, Gönül. (1996). Prof. Dr. Yahya ÖZSOY'un Özgeçmişi. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6 (2), 1-2.

Abant İzzet Baysal Üniversitesi Kütüphanesi, <http://www.kddb.ibu.edu.tr> Erişim tarihi: 04.11.2007.

Anadolu Üniversitesi Kütüphanesi, Erişim tarihi: 04.11.2007, <http://kybele.anadolu.edu.tr>

Ankara Üniversitesi Kütüphanesi, Erişim tarihi: 04.11.2007, <http://www.ankara.edu.tr/kutuphane>

BIYIKLI, Latife. (1996). Prof. Dr. Yahya ÖZSOY. *Özel Eğitim Dergisi*, 2 (2), 4-5.

ERİPEK, Süleyman. (1996). Bir Yıldız Kaydı: Prof. Dr. Yahya ÖZSOY. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6 (2), 3-5.

Gazi Üniversitesi Kütüphanesi, Erişim tarihi: 02.11.2007, <http://www.lib.gazi.edu.tr>

Milli Kütüphane, Erişim tarihi: 01.11.2007, <http://www.mkutup.gov.tr>